

Юрій Іллєнко про Івана

«Перша сцена, яку випало зіграти Івану в великому кіно, була сцена моління за душі померлих. На Свят-Вечір. То були так звані кінопроби до фільму «Тіні забутих предків». Аморальність тих кінопроб, зараз сказали б – кастингу, полягала в тому, що на пробах не було режисера, а в камері не було плівки. Ми не хотіли витратити плівку на порожняк, бо в нас було вже затверджено актора з Москви на роль Івана Палійчука – Гену Юхтіна. Актор побутового, з лицем, побитим віспою, з білим звуком замість голосу. За Івана просив його вчитель, Віктор Іларіонович Івченко, просив, щоби Параджанов лише подивився на талановитого хлопця. Параджанов доручив мені, щоб не ображати Івченка, провести «зйомку-американку», тобто без плівки. Замість себе поставив другого режисера – Володимира Луговського. <...>

Іван все зрозумів, що його кидають. Іван вирішив грати сам для себе. В той день я побачив вперше, що таке геніальний актор. Тема смерті знайшла свого виконавця, коли Іван почав молитву – мороз посіявся мурахами поза моєю шкірою.

Й досі не можу простити собі, що тоді в камері не було плівки. Це – моя провина.

Я прожогом майнув на прохідну, щоб перестріти Параджанова. <...>

У ту мить щось-таки в мені було від гри Миколайчука, бо Сергій мовчки повернувся в павільйон і зробив другий дубль.

Другий, на плівку, був не гіршим за перший.

Це мене перелякало ще більше. Бо перед камерою стояв початківець, хлоп з бугра, як потім він, кокетуючи, лю-

бив ідентифікувати сам себе, стояв на колінах перед кінокамерою вперше у житті, а зробив те, що вміють робити лише рафіновані профі – повторити той, знайдений натхненням, імпульсивний, некерований у вияві почуттів, дубль кап-у-кап, тютелька в тютельку, як висококласну копію. Вищий рівень ремесла.

Перед камерою стояв не лише геніальний початківець, а довершений професіонал».

(Доповідна Апостолові Петру. – кн. 3. – С. 120–121).

«Перед зйомкою епізоду, коли Марічка під час танцю під церквою у Криворівні непритомніє, бо вагітна, Іван отримав з села Чорторія телеграму про смерть свого батька.

Іван приховав від знімальної групи ту телеграму, щоби не зірвати зйомку, і знімався в сцені свого смертного танку в ту мить, коли ховали його батька за сто кілометрів від Криворівні. Під час зйомки Іван, а не Марічка, дійсно знепритомнів. Параджанов зупинив зйомку на другому дублі, прочитав телеграму, що випала з рук актора, просто в ігровому костюмі силоміць всадив Івана в свою машину і наказав водію не зупинятися аж до цвинтаря, де вже було поховано Іванового батька».

(Доповідна Апостолові Петру. – кн. 3. – С. 122).

«Іван був красивим, як Бог, як саме життя. Без пафосу. Глибинно. Бо глибина не відає пафосу. В ХХ-му столітті найбільша втрата України – це передчасна смерть Івана Миколайчука».

(Доповідна Апостолові Петру. – кн. 3. – С. 125)

Лариса Кадочникова: «Він був земною і водночас неземною людиною»

Іван Миколайчук з особливої породи людей – у ньому не було ні краплини провінційності. Таке враження в мене склалося з першої хвилини, коли я його побачила. Насамперед він вразив зовнішністю, красою незвичайною. Майте на увазі, в Московському «Современнике», де я тоді працювала, у тій групі, яку зібрав Олег Євремов, були кращі сили, найпопулярніші, наймодніші актори і актриси. І «Мосфільм» під боком, де ми всі постійно крутились, бігали на проби, знімалися. А ще ж було оточення поетів, письменників, художників. Та коли, приїхавши до Києва, побувала на пробах Івана, я побачила фантастичної краси людину. Подумала: «Оце справжній герой!». «Современник», між іншим, такого плану актора не мав. Іван дивовижним чином поєднував у собі народність і царську кров, наймудрішого філософа, земну і водночас неземну людину. От створив Бог такого унікального чо-

ловіка. На пробах я хвилювалась більше за нього. Тоді я ще не вирішила, чи зніматимуся в «Тінях», адже з «Современника» я ще не пішла. Та мене, по-перше, вразив сам Параджанов своїми абсолютно фантастичними вихватками і, звичайно, Іван. У його незвичайних якостях я остаточно переконалась, коли ми з ним полетіли в Аргентину на Міжнародний кінофестиваль. Удвох, адже не пустили ні Параджанова, ні Юрія Іллєнка – поїхали з нами чудова людина Святослав Павлович Іванов (голова Держкіно УРСР) і якийсь чиновник з Москви. Після перегляду «Тіней» я побачила, якою увагою був оточений Іван. А були там актори не рядові – Максиміліан Шелл, який входив у десятку кращих акторів світу, зірки-жінки, красиві чоловіки з німецької делегації, італійці. Іван – ні на кого не схожий, ось цієї краси гуцульської. Я навіть не можу пояснити, що таке було в ньому... Причому шикарного